

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ
η παγκόσμια συμμαχία κατά της διαφθοράς

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Ένα ισχυρό εργαλείο για ένα διαφανή και έντιμο διαγωνισμό

www.transparency.org.

Η πύλη στον αγώνα ενάντια στη διαφθορά

Η Διεθνής Διαφάνεια (ΔΔ) είναι μια παγκόσμια οργάνωση της κοινωνίας πολιτών που πρωτοστατεί στον αγώνα ενάντια στη διαφθορά. Με περισσότερα από 90 εθνικά τμήματα σε όλο τον κόσμο και τη διεθνή γραμματεία της στο Βερολίνο της Γερμανίας, η ΔΔ αφυπνίζει τους πολίτες για τα καταστροφικά αποτελέσματα της διαφθοράς και συνεργάζεται με κυβερνητικά στελέχη, επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών, για την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπισή της.

ISBN: 978-3-935711-37-1

2009 Transparency International. All Rights reserved.

Transparency International

Alt Moabit 96

10559 Berlin, Germany

Tel: + 49-30-34 38 20-0

Fax: + 49-30-34 70 39 12

www.transparency.org

ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

A. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Το Σύμφωνο Ακεραιότητας (ΣΑ) είναι ένα εργαλείο που αναπτύχθηκε στη δεκαετία του '90 από τη Διεθνή Διαφάνεια (ΔΔ) για να βοηθήσει την προσπάθεια κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών να καταπολεμήσουν τη διαφθορά, στον τομέα των κρατικών συμβάσεων. Συνιστά μια διαδικασία που περιλαμβάνει μια συμφωνία ανάμεσα στην κυβέρνηση ή την κρατική υπηρεσία (από εδώ και πέρα θα αναφέρεται ως Αρχή) και σε όλους τους συμμετέχοντες σε διαγωνισμό για συμβάσεις δημόσιου τομέα.

Το ΣΑ καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, με την έννοια ότι καμία πλευρά δεν θα πληρώσει, προσφέρει, απαιτήσει, αποδεχθεί δωροδοκία ή συμπράξει με ανταγωνιστές τόσο κατά τη σύναψη της σύμβασης, όσο και κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής της. Επιπρόσθετα, ζητείται από τους συμμετέχοντες να γνωστοποιήσουν όλες τις προμήθειες και παρόμοια έξοδα που έδωσαν σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στη διαδικασία της σύμβασης. Αν υπάρξουν παραβάσεις, τότε επιβάλλονται κυρώσεις. Αυτές οι κυρώσεις, προς τους υποψήφιους αναδόχους ποικίλλουν από τη λύση ή την άρνηση υπογραφής του συμβολαίου, την κατάπτωση της προσφοράς ή της εγγυητικής επιστολής, τη χρέωση αποζημιώσεων, μέχρι την εγγραφή στη μαύρη λίστα για μελλοντικούς διαγωνισμούς, ενώ από την πλευρά του κράτους προβλέπεται δικαστική ή πειθαρχική ποινή των κρατικών υπαλλήλων.

Οι επιχειρήσεις και οι κυβερνήσεις επωφελούνται ισομερώς από τα ΣΑ. Αφενός, οι επιχειρήσεις αποφεύγουν τη δωροδοκία γνωρίζοντας ότι οι ανταγωνιστές τους δεσμεύονται με τους ίδιους κανόνες, αφετέρου οι κυβερνήσεις μπορούν να μειώσουν το υψηλό κόστος διαφθοράς που εντοπίζεται στις κρατικές προμήθειες, ιδιωτικοποιήσεις και εκδόσεις αδειών.

Το ΣΑ έχει δείξει ότι μπορεί να προσαρμόζεται σε πολλά νομικά πλαίσια και είναι ευέλικτο στην εφαρμογή του. Από την εποχή της δημιουργίας του, έχει χρησιμοποιηθεί σε περισσότερες από 15 χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει εμπλουτιστεί με τη διαδικασία ανατροφοδότησης από ένα ευρύ φάσμα ιδιωτών και οργανισμών.

B. ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ;

1. Ποια η χρησιμότητά τους?

Με μία συγκεκριμένη διαδικασία προμήθειας/έργου, το ΣΑ θέτει δύο αντικειμενικούς στόχους:

α) Να καταστήσει ικανές τις επιχειρήσεις να μην αποδέχονται δωροδοκίες, διαβεβαιώνοντάς τες ότι:

- (i) και οι ανταγωνιστές τους δεν θα προβούν σε δωροδοκία και
- (ii) οι κρατικές υπηρεσίες που αναλαμβάνουν τις συμβάσεις προμηθειών, ιδιωτικοποιήσεων και έκδοσης αδειών, θα λάβουν μέτρα για την πρόληψη της διαφθοράς (συμπεριλαμβανομένου και του εκβιασμού) και θα ακολουθήσουν διαφανείς διαδικασίες

β) Να βοηθήσει τις κυβερνήσεις να μειώσουν το υψηλό κόστος και τον διαστρεβλωμένο αντίκτυπο της διαφθοράς στην κρατική διαδικασία προμηθειών, ιδιωτικοποιήσεων και παροχής αδειών.

Πέραν του προσδιορισμένου πλεονεκτήματος στη διαδικασία συμβάσεων που εξετάζεται, το ΣΑ έχει σκοπό αφενός να καλλιεργήσει την εμπιστοσύνη και την αξιοπιστία στη διαδικασία λήψης κρατικών αποφάσεων, και αφετέρου να δημιουργήσει ένα πιο φιλόξενο κλίμα επενδύσεων και δημόσιας υποστήριξης για την ίδια την κρατική διαδικασία προμηθειών, ιδιωτικοποίησης και έκδοσης αδειών.

2. Σε ποια κατηγορία συμβάσεων μπορούν να εφαρμοσθούν;

Η έννοια του ΣΑ είναι κατάλληλη όχι μόνον για συμβάσεις κατασκευών και προμηθειών αλλά αρμόζει εξίσου για την επιλογή:

- αγοραστή/λήπτη κρατικής περιουσίας στο πλαίσιο ενός κυβερνητικού προγράμματος ιδιωτικοποίησης κρατικών περιουσιακών στοιχείων
- συμβούλων (μηχανικών, αρχιτεκτόνων ή άλλων)
- δικαιούχου κρατικής άδειας ή παραχώρησης (όπως άδειες αναζήτησης πετρελαίου ή αερίου, παραγωγής, εξόρυξης, αλιείας, υλοτομίας ή άλλων δικαιωμάτων εξόρυξης), ή δικαιούχου για υπηρεσίες υπό κρατική επίβλεψη (όπως υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, παροχής νερού και περισυλλογής απορριμμάτων).

Η σύμβαση και το ΣΑ μπορούν να καλύψουν τον σχεδιασμό, την κατασκευή, την εγκατάσταση ή λειτουργία περιουσιακών στοιχείων από την Αρχή, την ιδιωτικοποίηση ή την πώληση κρατικών περιουσιακών στοιχείων, την έκδοση αδειών και παραχωρήσεων από την Αρχή, καθώς και αντίστοιχες υπηρεσίες, όπως συμβουλευτικές υπηρεσίες και παρόμοια τεχνική, οικονομική και διοικητική υποστήριξη. Όποτε αυτό είναι εφικτό, το ΣΑ μπορεί να καλύπτει όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με το έργο/προμήθεια, από την προ-επιλογή υποψήφιων αναδόχων, την ορθότητα του διαγωνισμού και της σύμβασης, μέσα από την εφαρμογή του συμφώνου, μέχρι την ολοκλήρωση και τη λειτουργία του έργου/προμήθειας.

3. Πότε είναι χρήσιμα;

Το ΣΑ μπορεί και πρέπει να εφαρμοσθεί σε όλο το φάσμα δραστηριοτήτων που αφορούν μια συγκεκριμένη επένδυση, πώληση, άδεια ή παραχώρηση:

- αρχίζοντας με τη μελέτη σκοπιμότητας και το προπαρασκευαστικό στάδιο: πρέπει να υπάρξει μέριμνα ακόμα και για την προετοιμασία μιας πιθανής εναλλακτικής επιλογής και τον σχεδιασμό των εγγράφων, διαφορετικά ένας ανέντιμος σύμβουλος μπορεί να κατευθύνει λανθασμένα την όλη διαδικασία προετοιμασίας προς όφελος κάποιων κατασκευαστών ή προμηθευτών
- συνεχίζοντας με την επιλογή των κύριων κατασκευαστών/προμηθευτών/ κατόχων αδειών
- και προχωρώντας στην εφαρμογή της κύριας δραστηριότητας (εκτέλεση της κατασκευής ή συμφωνίας προμηθειών, εστιάζοντας στη συμμόρφωση με όλες τις συμφωνηθείσες συμβατικές προδιαγραφές καθώς και τις εντολές αλλαγών και διαμορφώσεων). Ιδιαίτερα για έργα, όπως μεγάλα φράγματα ή ευαίσθητα έργα (σταθμοί πυρηνικής

ενέργειας), η προστασία του ΣΑ θα πρέπει να συνεχισθεί μέχρι την τελική αποδέσμευση και παράδοση του έργου.

Γ. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ ΕΝΑ ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ;

Τα βασικά **στοιχεία** ενός συμφώνου ακεραιότητας είναι:

- το **σύμφωνο** (σύμβαση) ανάμεσα σε μία κρατική υπηρεσία (Αρχή) η οποία αναζητά αναδόχους για οποιοδήποτε είδος δημόσιων προμηθειών αγαθών ή υπηρεσιών, και στους υποψήφιους αναδόχους που συμμετέχουν στη διαγωνιστική διαδικασία
- η **υπόσχεση της Αρχής** ότι οι υπάλληλοί της δεν θα ζητήσουν ή αποδεχθούν δωροδοκίες, δώρα κ.τ.λ., επιβάλλοντας τις ανάλογες πειθαρχικές ή δικαστικές κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης
- η **δήλωση** από κάθε διαγωνιζόμενο ότι δεν έχει δωροδοκήσει ή προτίθεται να δωροδοκήσει για την ανάληψη της σχετικής σύμβασης
- η **δέσμευση κάθε διαγωνιζόμενου** να αποκαλύψει όλες τις πληρωμές που έγιναν σε σχέση με την προμήθεια/έργο (περιλαμβανομένων των πρακτόρων και άλλων μεσαζόντων καθώς και οικογενειακών μελών κ.τ.λ.).
- η ρητή αποδοχή από κάθε διαγωνιζόμενο ότι η δέσμευση μη αποδοχής δωροδοκίας, αποκάλυψης των πληρωμών καθώς και οι αντίστοιχες κυρώσεις, **παραμένουν σε ισχύ** για τον επικρατούντα διαγωνιζόμενο μέχρι την πλήρη εκτέλεση της σύμβασης
- Θα ήταν προτιμότερο οι διαγωνιζόμενοι να έχουν ένα **Κώδικα Δεοντολογίας** (ο οποίος ρητά να καταδικάζει πράξεις δωροδοκίας και ανήθικης συμπεριφοράς) καθώς και ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης για την εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης
- η χρήση **διαιτησίας** ως μηχανισμός επίλυσης διαφορών και η περίπτωση επιβολής κυρώσεων
- μια σειρά προκαθορισμένων **κυρώσεων** για οποιαδήποτε παράβαση των δεσμεύσεων ή υποσχέσεων του διαγωνιζόμενου, οι οποίες περιλαμβάνουν (εν μέρει ή στο σύνολό τους):
  - απόρριψη ή λύση της σύμβασης
  - δέσμευση της εγγυητικής επιστολής που συνοδεύει την προσφορά καθώς και της εγγύησης για την καλή λειτουργία
  - καταμερισμός ευθύνης για ζημίες προς την Αρχή και προς τους διαγωνιζόμενους ανταγωνιστές, και
  - αποκλεισμός του παραβάτη από την Αρχή για ανάλογη χρονική περίοδο
- ένα **ανεξάρτητο σύστημα παρακολούθησης** το οποίο μπορεί να εφαρμοσθεί με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών ή με τη συγκρότηση μιας ανεξάρτητης, υπεύθυνης και αξιόπιστης αρχής

Η υπέρτατη **διαφάνεια** σε κάθε βήμα της συμβατικής διαδικασίας και καθ' όλη την εφαρμογή της, είναι η βάση για τον επιτυχή σχεδιασμό, λειτουργία και εφαρμογή ενός ΣΑ. Η διαφάνεια απαιτεί εκτεταμένη και εύκολη δημόσια πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πληροφορίες, που αφορούν τον σχεδιασμό, την αιτιολόγηση της προμήθειας/έργου, την προ-επιλογή και επιλογή συμβούλων, τα έγγραφα της σύμβασης, την προ-επιλογή των αναδόχων, τις διαγωνιστικές διαδικασίες, τη διαδικασία αξιολόγησης του διαγωνισμού, τους συμβατικούς όρους, την εφαρμογή και επίβλεψη του έργου/προμήθειας.

Είναι άκρως επιθυμητό να υπάρξει ένας τόπος δημόσιου διαλόγου, στο οποίο θα μπορούν οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών να συζητούν τα επίσημα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της προμήθειας/έργου. Στην εποχή μας, το διαδίκτυο παρέχει την ιδανική πλατφόρμα.

Επιπρόσθετα, ένα άλλο αποτελεσματικό εργαλείο είναι οι δημόσιες ακροάσεις. Ωστόσο, η πρόσβαση σε ευαίσθητες πληροφορίες, οι οποίες νομίμως έχουν τεθεί σε αποκλειστικότητα, θα πρέπει να παραμείνει περιορισμένη. Αν καταστεί ανάγκη, θα μπορούσε να χορηγηθεί σε ένα εκπρόσωπο της κοινωνίας πολιτών άδεια πρόσβασης στα στοιχεία αυτά, παρόμοια με αυτή της Αρχής. Στην περίπτωση αυτή, το δικαίωμα αυτού να δημοσιοποιεί τις ευαίσθητες πληροφορίες θα πρέπει να καθορίζεται αυστηρά, σε στενή σχέση με τον κίνδυνο, την υποψία και τον βαθμό τεμκηρίωσης ενεργειών διαφθοράς.

Δ. ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ;

Ευθύς εξ' αρχής, η **κοινωνία των πολιτών** στην κάθε χώρα αναμένεται να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στην επίβλεψη και παρακολούθηση της σωστής και πλήρους εφαρμογής του ΣΑ.

Η νόμιμη εμπιστευτικότητα ευαίσθητων πληροφοριών, στις οποίες οι εκπρόσωποι κοινωνίας πολιτών θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση, δύναται να προστατευθεί επαρκώς μέσα από κατάλληλους συμβατικούς όρους.

Ε. ΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

1.ΕΦΑΡΜΟΓΗ

ΠΕΡΙ ΚΥΡΩΣΕΩΝ. Ένα εύλογο ερώτημα είναι: «Τι είδους αποδεικτικά στοιχεία απαιτούνται για την επιβεβαίωση μιας παράβασης του αναδόχου ώστε να του επιβληθούν κυρώσεις;» Η υποψία παράβασης, φυσικά, δεν αρκεί. Προφανώς, μία δικαστική καταδίκη για δωροδοκία είναι το πιο πειστικό στοιχείο, αλλά σπάνια υπάρχει δικαστική καταδίκη και σε περίπτωση που υπάρχει, η απόφαση βγαίνει πολύ αργά ώστε να ωθήσει στην επιβολή έγκαιρων κυρώσεων. Για παράδειγμα, η γερμανική πρακτική αποδέχεται τη μη αμφισβητήσιμη δήλωση ή την παραδοχή της ενοχής ως εξίσου πειστικό στοιχείο για επιβολή κυρώσεων. Πρόσφατα η εμπειρία υποδεικνύει ότι επαρκές αποδεικτικό στοιχείο μιας παράβασης τείνει να θεωρείται η περίπτωση όπου “βάσει των διαθέσιμων στοιχείων δεν υπάρχουν περιθώρια ουσιαστικής αμφισβήτησης”. Σε κάθε περίπτωση, “επαρκή αποδεικτικά στοιχεία”

αρκούν για την ανάληψη δράσης, ειδικά αν θέλουμε να αποφευχθούν ανεπανόρθωτες ζημιές.

ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ. Η διεξαγωγή της διαδικασίας για την απόδοση ζημιών θα πρέπει να γίνεται με διαιτησία κάτω από εθνική ή διεθνή αιγίδα. Γιατί όμως απαιτείται διαιτησία αντί κανονικής εθνικής δικαιοδοσίας;

- Η διαδικασία δικαιοδοσίας μιας χώρας του Βορρά πιθανόν να μην είναι συμβατή με τις αρχές μιας χώρας του Νότου. Παρομοίως, η διαδικασία εθνικής δικαιοδοσίας μιας χώρας του Νότου είναι πιθανόν να δίνει κάποια προτίμηση σε διαγωνιζόμενους από χώρες του Νότου, προκαλώντας έτσι μια συναινετική γραμμή διαιτησίας.
- Όπου υπάρχει εύρυθμο εθνικό σύστημα διαιτησίας, το οποίο χαίρει της εμπιστοσύνης διεθνών επιχειρήσεων, η υποβολή σ' αυτό μιας διαφωνίας θα γλιτώσει χρόνο και κόστος.
- Όπου δεν υπάρχει αποδεκτό εθνικό σύστημα διαιτησίας, τα αντιμαχόμενα μέρη θα πρέπει να ζητήσουν «διεθνή διαιτησία από το Δικαστήριο Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, βάσει των κανόνων του» (ή ενός παρόμοιου και διεθνώς αποδεκτού φορέα διαιτησίας).

Τυπικά, τα δύο μέρη θα πρέπει να καθορίζουν από την αρχή το μέρος διεξαγωγής της διαιτησίας, το νομικό πλαίσιο που θα υπόκεινται και τον αριθμό των διαιτητών.

ΠΛΗΡΩΜΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ & ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Λαμβάνοντας υπόψη ότι συχνά χρησιμοποιούνται «αντιπρόσωποι» και «μεσάζοντες» (ορισμένες φορές πρωτίστως) ως όργανα για την πληρωμή δωροδοκιών, το μοντέλο περιέχει ένα όρο ότι οι πληρωμές προς τους αντιπροσώπους δεν πρέπει να ξεπερνούν “επαρκή ποσά για νόμιμες υπηρεσίες”. Ο όρος αυτός πηγάζει από τους Κανόνες Δεοντολογίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου («Εκβιασμός και Δωροδοκία στις Διεθνείς Εμπορικές Συναλλαγές», αναθεώρηση 1996). Στην πραγματικότητα, πολλές διεθνείς εν ενεργεία επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να μην χρησιμοποιούν τέτοιους αντιπροσώπους ή μεσάζοντες.

- «Υπάλληλοι» της Αρχής υποχρεούνται, σε τακτική βάση, να αποκαλύπτουν τα περιουσιακά τους στοιχεία όπως και της οικογένειάς τους, ώστε να προσφέρουν πάτημα σε περίπτωση που οι υπάλληλοι αυτοί αποκτήσουν πλούτο από πηγή που δεν μπορεί να εξηγηθεί.
- Οι σύμβουλοι οι οποίοι δεσμεύονται όχι μόνον να μην δωροδοκήσουν για να πάρουν την προμήθεια/έργο αλλά επίσης να σχεδιάσουν το έργο ή τα συνιστώμενα μέρη του με τρόπο ώστε να μην υπάρχει διάκριση, διασφαλίζοντας τον ευρύ συναγωνισμό και την αποφυγή παροχής πλεονεκτημάτων σε ένα συγκεκριμένο διαγωνιζόμενο.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ. Ενώ είναι επιθυμητός σε κάθε χώρα ένας ξεκάθαρος και χωρίς περιορισμούς εποπτικός ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, είναι κατανοητό ότι σε ορισμένες χώρες, η κυβέρνηση, στην παρούσα φάση δεν θα είναι σε θέση να επιτρέψει στην κοινωνία των πολιτών να διαδραματίσει αυτόν τον ρόλο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, ο έλεγχος εποπτείας και παρακολούθησης μπορεί να πραγματοποιηθεί με έναν από τους κάτωθι τρόπους:

- Η κυβέρνηση προσλαμβάνει έναν «Ανεξάρτητο Γενικό Επιθεωρητή Ιδιωτικού Τομέα» (IPSIG), όπως συνέβη σε κάποιες περιπτώσεις στις ΗΠΑ. Ο Ανεξάρτητος Γενικός Επιθεωρητής, ο οποίος μπορεί να είναι μια επιχείρηση ιδιωτικού τομέα ή ένα φυσικό πρόσωπο, διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία. Μια τέτοια διευθέτηση μπορεί να γίνει αποδεκτή με την προϋπόθεση ότι ο Ανεξάρτητος Γενικός Επιθεωρητής (IPSIG) θα έχει πλήρη πρόσβαση αλλά και το συμβατικό δικαίωμα να ζητήσει διορθωτικά μέτρα για ορισμένα διαδικαστικά προβλήματα ή ατασθαλίες και, ότι σε περίπτωση που αυτά δεν ληφθούν, να ενημερώσει το κοινό για τις σχετικές ατασθαλίες.
- Η κυβέρνηση δεσμεύεται να παράσχει πλήρη δημόσια αποκάλυψη όλων των σχετικών δεδομένων που αφορούν στην αξιολόγηση των ανταγωνιστικών προσφορών. Μεταξύ των στοιχείων προς δημοσιοποίηση θα πρέπει να είναι μία δήλωση ότι τα κριτήρια αξιολόγησης που ανακοινώθηκαν στην πρόσκληση ενδιαφέροντος τηρήθηκαν πλήρως, ο κατάλογος των διαγωνιζομένων και οι τιμές τους, ο κατάλογος των απορριπτέων συμπεριλαμβανομένων των λόγων απόρριψης, τα κύρια στοιχεία και οι πτυχές της διαδικασίας αξιολόγησης και η τεκμηρίωση για την επιλογή του αναδόχου. Η κυβέρνηση, θα πρέπει επίσης να ανακοινώσει τη δική της εκτίμηση κόστους για την εκτέλεση του έργου.

2. Άλλα θέματα που αφορούν την εφαρμογή του ΣΑ

- Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το ΣΑ μπορεί να λειτουργήσει μόνο αν το αποδεχθούν όλοι οι διαγωνιζόμενοι. Κατ' αυτόν τον τρόπο, καθίσταται άκρως επιθυμητό να γίνει **υποχρεωτική η υπογραφή του**. Ορισμένες χώρες επέλεξαν αρχικά την εθελοντική υπογραφή του και έπειτα ξεκίνησαν μία εκστρατεία για να πείσουν όλους τους συμμετέχοντες για τα πλεονεκτήματα του ΣΑ. Ωστόσο, οι διαγωνιζόμενοι προτίθενται να υπογράψουν το ΣΑ μόνο με την προϋπόθεση ότι θα υπογραφεί από όλους τους εμπλεκόμενους. Έστω και ένας να αρνηθεί να υπογράψει, όλοι οι υπόλοιποι θα αποσύρουν τη δέσμευσή τους, αφού αντικειμενικός στόχος είναι η δημιουργία δίκαιου παιχνιδιού -για όλους.
- Μια συναρπαστική και σχετικά πρόσφατη εξέλιξη σε ορισμένες χώρες είναι η χρήση του Διαδικτύου για την καθολική **διαφάνεια στις προμήθειες**. Στο Μεξικό όλες οι δραστηριότητες κρατικών προμηθειών καταγράφονται και είναι διαθέσιμες με πολλές λεπτομέρειες σε ιστοσελίδα που είναι προσβάσιμη σε όλους. Στην Κολομβία ένα Σύστημα Πληροφόρησης Κρατικών Συμφωνιών τείνει να γίνει ευρέως προσβάσιμο. Παρόμοια ηλεκτρονικά πληροφοριακά συστήματα εφαρμόζονται στη Βραζιλία, στη Χιλή, στον Ισημερινό, στο Πακιστάν και στη Νότια Κορέα. Ο υψηλός βαθμός διαφάνειας που επιτεύχθηκε μέσα από την πρόσβαση στη διαδικασία λήψης κρατικών αποφάσεων μειώνει αισθητά τη δυνατότητα χειρισμών και ενισχύει την προθυμία αξιωματούχων και συμμετεχόντων να αποδεχθούν από κοινού μια διαδικασία συμβάσεων, η οποία θα είναι απελευθερωμένη από τη διαφθορά, όπως είναι το ΣΑ.
- Τελικά, η εμπειρία δείχνει ότι η **πολιτική βούληση** για να μειωθεί η διαφθορά και να αποκατασταθεί η τιμιότητα και η ακεραιότητα στις

κρατικές συμφωνίες, είναι μία αναντικατάστατη προϋπόθεση για επιτυχία. Γι' αυτό η Διεθνής Διαφάνεια προτείνει την έναρξη οποιασδήποτε διαδικασίας εφαρμογής ΣΑ εγκαθιστώντας την πολιτική βούληση στο υψηλότερο δυνατό πολιτικό επίπεδο. Η εμπειρία μέχρι σήμερα δείχνει ότι ίσως είναι πιο εύκολο να εδραιωθεί η πολιτική βούληση σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης παρά σε εθνικό επίπεδο.

- Για να κρίνει κάποιος **την καταλληλότητα του ΣΑ** θα πρέπει να λάβει υπόψη ότι από το 1999 η Συνθήκη του ΟΟΣΑ κατά της δωροδοκίας, καθιστά τη δωροδοκία εγκληματική πράξη σε όλα τα κράτη που έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη. Στις περισσότερες από αυτές τις χώρες, έχει καταργηθεί και η έκπτωση φόρου από δωροδοκία, κάτι που πριν επιτρεπόταν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι διαγωνιζόμενοι σε πολλές χώρες αντιμετωπίζουν ένα σημαντικό διαφορετικό νομικό πλαίσιο απ' αυτό που ίσχυε πριν λίγα χρόνια. Θα πρέπει, λοιπόν, να είναι προετοιμασμένοι να συνάψουν συμφωνίες, σχεδιασμένες να εξασφαλίσουν “ένα παιχνίδι επί ίσοις όροις” για όλους τους διαγωνιζόμενους, ανεξάρτητα από το αν προέρχονται από χώρες που δεσμεύονται με τη Συνθήκη του ΟΟΣΑ.
- Γιατί είναι πολύτιμο ένα ΣΑ όταν υπάρχει ισχύον νομικό πλαίσιο; Παρά την ύπαρξη **νόμων** που απαγορεύουν τη διαφθορά, η επιμονή ύπαρξης προβλημάτων διαφθοράς σε κρατικές συμβάσεις δείχνει την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών που αυξάνουν τη συμμόρφωση προς τον νόμο και καθιστούν δυσκολότερη την παράβλεψή του. Κατ' αυτή την έννοια, το ΣΑ δεν αντιγράφει τον νόμο αλλά καθιστά ικανή τη συμμόρφωση στο νόμο, εξισορροπώντας το παιχνίδι και διαβεβαιώνοντας τους παίκτες ότι όλοι θα λειτουργήσουν κάτω απ' τις ίδιες συνθήκες.

Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός περιπτώσεων όπου εφαρμόζονται όλες οι θεμελιώδεις αρχές του ΣΑ. Αν και υπάρχει κάποια διαφοροποίηση στην προσέγγιση, στα έγγραφα και στη διαδικασία, η ΔΔ επιδοκιμάζει τις πολλές προσπάθειες των τμημάτων της σε όλο τον κόσμο να εισάγουν την ιδέα του ΣΑ όσο πιο ολοκληρωμένα γίνεται και να ενθαρρύνουν περαιτέρω πειραματισμό με τροποποιημένες εφαρμογές, παρά να εμμείνουν σε μια προσέγγιση αυστηρής τήρησης.

Ωστόσο, για να διασφαλισθεί συνέπεια, τα εθνικά τμήματα της Διεθνούς Διαφάνειας (ΔΔ) πρέπει να διατηρούν στενή επαφή με τη Διεθνή Γραμματεία της ΔΔ, συζητώντας και εξελίσσοντας «εξατομικευμένες» εκδοχές του. Η ΔΔ συντονίζει μια ομάδα ανθρωπίνου δυναμικού, η οποία παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία για βοήθεια προς τη τα εθνικά τμήματα της ΔΔ που προωθούν το ΣΑ.

3. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

Τα Σύμφωνα Ακεραιότητας, σε μία πιο ολοκληρωμένη μορφή, έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν και χρησιμοποιούνται και τώρα στην Αργεντινή, στην Κολομβία, στον Ισημερινό, στη Γερμανία και στο Μεξικό, καθώς και στην Ινδονησία και στο Πακιστάν. Έχουν εισαχθεί ως γενικό μοντέλο σε όλο το φάσμα τομέων δραστηριότητας (κατασκευαστικός τομέας στην Κίνα), σε ομάδες δημοσίων ιδρυμάτων (συμβάσεις δημόσιου τομέα στην Ινδία) ή δήμους (Μιλάνο, Ιταλία).

Ουσιώδη συστατικά στοιχεία του ΣΑ (όπως για παράδειγμα η παρακολούθηση) χρησιμοποιούνται για κάποιους τομείς σε άλλες χώρες, ανάμεσά τους, η Βουλγαρία, η Παραγουάη και το Περού.

Συνολικά, πάνω από 15 χώρες έχουν εφαρμόσει προσαρμοσμένες εκδοχές ΣΑ μέσα από προσπάθειες των εθνικών τμημάτων της ΔΔ. Περαιτέρω πληροφορίες στον επίσημο ιστότοπο της ΔΔ(www.transparency.org).

Η διεθνής σφαιρική θεώρηση της εμπειρίας δείχνει ότι η ιδέα του ΣΑ είναι αποδοτική και μπορεί να λειτουργήσει. Ένα από τα δυνατά σημεία της ιδέας φαίνεται να είναι ο αρκετά ευέλικτος χαρακτήρας του που επιτρέπει να προσαρμοστεί στις πολλές τοπικές νομικές δομές και απαιτήσεις καθώς και σε διαφορετικές βαθμίδες εμπλοκής των κυβερνήσεων που είναι πρόθυμες να συμβαδίσουν. Παρ' όλα αυτά η εμπειρία της ΔΔ δείχνει ότι αυτές οι προτάσεις περιέχουν τα θεμελιώδη στοιχεία που πρέπει να εμφανίζονται σε ένα ΣΑ ώστε να σχεδιαστεί σωστά και να υποστηριχθεί από τη ΔΔ.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ. Για παράδειγμα, η διαδικασία διαγωνισμού για την τεχνολογική αναβάθμιση της δημόσιας τράπεζας “Banco Agrario” στην Κολομβία, κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2002, έληξε με τιμή 30% κάτω της προϋπολογισμένης τιμής, εν μέρει, λόγω της εισαγωγής ενός ΣΑ. Πραγματοποιήθηκαν επίσης αποταμιεύσεις της τάξης του 75% το 2002 στο Πακιστάν, όταν η εταιρεία ύδρευσης αποχέτευσης στο Καράτσι (KW+SB) υιοθέτησε την ιδέα του ΣΑ στη διαδικασία του διαγωνισμού για ανεύρεση συμβούλου για το Πρόγραμμα Καλύτερης Προμήθειας Νερού στο Καράτσι Κ-II.

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ. Κατά τη διάρκεια άσκησης αξιολόγησης υποθέσεων, οι διαγωνιζόμενοι, που συμμετείχαν σε διαδικασίες που ορίζονταν από το ΣΑ, ανέφεραν τη δυσαρέσκειά τους για τη μη λήψη του έργου, αλλά τόνισαν ότι έχασαν δίκαια, στοιχείο πολύ σημαντικό, που μπορεί να αποτρέψει αδικαιολόγητες δικαστικές αξιώσεις και δημιουργεί εμπιστοσύνη στις κυβερνητικές επιλογές.

ΚΥΡΩΣΕΙΣ. Σε ορισμένες χώρες, εταιρείες έχουν μπει στη μαύρη λίστα για παραβίαση του Συμφώνου (Ιταλία-Κορέα).

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες στο: “Integrity Pact: A status Report” διαθέσιμο ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα της ΔΔ:

www.transparency.org/global_priorities/public_contracting.

Υπάρχει διαθέσιμο υλικό σχετικά με τα ΣΑ, την καταπολέμηση της διαφθοράς στις κρατικές προμήθειες και το εγχειρίδιο Curbing Corruption in Public contracting.

Για περισσότερες λεπτομέρειες, μπορείτε να επικοινωνήσετε

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ-ΕΛΛΑΣ
Οργάνωση κατά της διαφθοράς
Ευφρονίου 5-7, Αθήνα, TK116 -34,
Τηλ: 210 7224940
Fax: 210 7224947
Email: tihellas@otenet.gr
Web-site: www.transparency.gr